

BIJELA KUĆA
Ured Potpredsjednika

Za objavu
22. listopada, 2009.

IZLAGANJE POTPREDSJEDNIKA BIDENA
O AMERICI, CENTRALNOJ EUROPI I PARTNERSTVU
U 21. STOLJEĆU

Središnja sveučilišna knjižnica
Bukurešt, Rumunjska

POTPREDSJEDNIK BIDEN: Hvala gospodine Veleposlaniče. Gosp. Direktore, gosp. Gradonačelnice, gosp. bivši Predsjednici koje sam ranije imao čast upoznati, drago mi je opet biti u Rumunjskoj. I gosp. Gradonačelnice, mi u Americi kažemo, hvala za putovnicu za dolazak u vaš grad. Još jednom zahvaljujem.

Kakav veličanstven forum, kakav veličanstven forum. I svim studetima – zahvaljujem. Počasćen sam da ste ovde nazočni.

Dame i gospodo, čast mi je ponovno biti u Rumunjskoj. Ovo nije moj prvi put, a Bože daj, neće biti ni zadnji. I divno je ponovno biti u Centralnoj Europi kako bih pridonio obilježavanju izuzetnog doba promjena. Prije dvadeset godina, uz divljenje i poštovanje, svijet je pratio kako su se narodi širom ove regije oslobađali okova tlačenja i izniknuli kao slobodni narodi.

Teško je zamisliti da je ova divna knjižnica 1989. bila poprištem takvih teških borbi. Razgledao sam fotografije i kako je to izgledalo kada su pred zgradom bili raspoređeni tenkovi. Dame i gospodo, kada je pucnjava prestala i kad se dim razišao, pročelje ove zgrade je bilo oštećeno granatama i mecima. Petsto tisuća knjiga je spaljeno, dio vaše povijesti i baštine. A samo par blokova odavde, na Sveučilišnom trgu, neki od mladih branitelja slobode su pokošeni. Ali njihova hrabrost i uvjerenja su nadjačali i nadam se i znam predstavljaju uzor vama koji slijedite.

Kad je Željezna zavjesa podignuta, zid u Berlinu je pao, a na njihovim mjestima niknula je demokracija kakvu ste odavna zavrijedili.

Diljem Europe raširilo se novo ozračje mogućnosti, galvanizirajući regiju, ujedinjujući kontinent i doslovno inspirirajući svijet. Ta priča o slobodi – vaša priča – je jedno od najvećih postignuća u modernoj povijesti. Važno je proslaviti taj izuzetan trenutak od prije dva desetljeća. Isto tako, važno je podjetiti koliko je daleko u posljednjih 20 godina Centralna Europa stigla.

Na početku moje karijere Senatora Sjedinjenih Država, tada mladog senatora, poveo sam svoja dva sina, danas odrasla, a onda tek u početnim tinejdžerskim godinama, u Centralnu Europu. Poveo sam ih pravo u Dachau kako bi počeli shvaćati što su ljudi sposobni najgore uraditi, ali isto tako što ljudi mogu postići kad su najbolji.

Odveo sam ih na Berlinski zid i proveo ih kroz kontrolnu rampu Charlie, da bi za čitav život zapamtili, da bi shvatili kako sloboda, koju mi ponekad uzimamo kao nešto što se podrazumijeva, desetcima milijuna ljudi ovog kontinenta nije bilo pravo po rođenju.

A danas se vraćam u Centralnu Europu i Rumunjsku, ne samo sa službenom delegacijom vlade Sjedinjenih Država, nego i s mojom jedanaestogodišnjom unukom Finnegan Biden. Finnegan, ustani! Želim da te ovi ljudi vide. (Pljesak). I moja kćer Kathleen Biden. Ustani, molim te, Kathleen! Znam da ti stvaram neugodnosti. (Pljesak).

Poveo sam ih sa sobom jer sam želio da shvate, naročito moja unuka -- kao što su i sinovi – da nauče iz prve ruke priču o ovoj regiji i o ovom kontinentu. Unuka posjećuje muzeje i spomenike koji pišu ljetopis previranja 20. stoljeća u Poljskoj, ovdje i u Češkoj.

I svojim očima, mladim očima je vidjela, u ljudima koje susreće, u živosti vaših gradova i ulica, nevjerovatne mogućnosti ovog 21. stoljeća. Svjedok je snažnoj činjenici: da je istinska potvrda 1989. – stvarna priča vaše zemlje i ove regije – manje u onom što ste svrgnuli, a više u onom što ste umjesto toga izgradili.

Oni od nas koji znaju za krvoproliće i za borbe za slobodu su 1956. u Mađarskoj; oni koji su osjetili zebnju kraja praškog proljeća 1968. na Vaclavskom Trgu;

oni koji su 1980. zatvorili brodogradilišta u Gdanjsku; oni koji su preživjeli najbezobzirniju totalitarnu diktaturu Europe druge polovice 20. stoljeća, ovdje u Rumunjskoj. Svaki onaj koji se borio, borio se ne samo protiv nečeg nego i za nešto: za vlast koja će odgovoriti na potrebe svog naroda... za tolerantnije društvo izgrađeno na poštovanju i dostojanstvu... za slobodu misli, vjerovanja i težnju k ostvarenju svojih snova.

Počeli ste ostvarivati snove koje su prije dvadeset godina snivali samo najodvažniji: -- Europu cjelovitu i slobodnu, s uporištem u euro-atlanskim institucijama NATO-a i Europske Unije.

Mi Amerikanci smo vrlo ponosni što smo bili vaši partneri u mirnom reujedinjenju Europe. Kao što je Predsjednik Obama rekao prošlog proljeća pred početak NATO samita, "ova zajednička povijest nam daje nadu – ali nam ne smije dati pauzu. Ova generacija ne može stajati u mjestu."

Ne možemo mirno stajati jer se suočavamo s novim dobom promjene – i izazova -- gospodarskom krizom koja je previše ljudi pogodila i iskopnila njihovo povjerenje, rat u Afganistanu koji je u svojoj osmoj godini i nove sile koje oblikuju ovo mlado stoljeće. Te nove sile, između ostalih stvari, su širenje oružja za masovno uništavanje i opasne bolesti; uvijek širi jaz između bogatih i siromašnih; etnička neprijateljstva i propale države; ubrzano zatopljanje planeta i neizvjesno snabdijvanje energijom, hranom, vodom; izazov koji slobodi i sigurnosti predstavlja radikalni fundamenatlizam.

Danas ovdje stižem s jasnom, jednostavnom porukom: Sjedinjene Države i Europa će se suočiti s tim izazovima zajedno, jer se jedino tako može s njima suočiti. Nema te količine praznog govora, niti iskrivljavanja činjenica koji mogu nagristi neospornu istinu: Sjedinjene Države su odane svom savezništvu s Europom, koje je kamen temeljac američke vanjske politike već više od 60 godina. Odani smo tim više što je naš Europski partner postao rašireniji i snažniji. Mi, Sjedinjene Države, bez vas ne možemo uspjeti. A vjerujem da ni vi, oprostite ako zvučim previše samouvjereno, ne možete u potpunosti uspjeti bez nas.

Znam da neki u Centralnoj Europi gledaju na probleme i odgovornosti koje su Sjedinjene Države preuzele diljem svijeta i zaključuju da više nismo fokusirani na ovaj dio svijeta.

Točnije je reći da upravo zbog tih naših globalnih odgovornosti i vaših rastućih kapaciteta i voljnosti da ih s nama preuzmete, mi cijenimo partnerstvo s Centralnom Europom i Europom sada više nego ikad. Dakle, upravo obratno.

Zajedno, imamo odgovornosti za preuzeti i obećanja za ispuniti. Te su odgovornosti sada veće, a obećanja značajnija. Vidimo da Centralna Europa odgovara na poziv da preuzme vodeće uloge u važnijim regionalnim i međunarodnim institucijama. Zamislite prije dvadeset godina Predsjedavanje Europskim parlamentom, glava UNESCO-a, Predsjedavajući Vijeća Europe, Suci na Europskom Sudu pravde, Povjerenici Europske komisije. Vrijeme Centralne Europe je došlo. Pokazali ste da ste spremni za naše zajedničke izazove, voljni se s njima izravno suočiti i sposobni ih na kraju nadvladati. To je razlog zbog kojeg u Americi više na razmišljamo u smislu što možemo učiniti ZA Centralnu Europu, nego u smislu što možemo učiniti SKUPA s Centralnom Europom.

Ponajprije, nas vežu zajedničke vrijednosti, te zajednička opredijeljenost da te vrijednosti zaštitimo kad god i gdje god se nađu pred izazovom. NATO je čvrsti temelj te opredijeljenosti. Jedan od najsvjetlijih trenutaka moje karijere je kada sam kao Senator Sjedinjenih Država predvodio napore proširenja NATO-a na Centralnu Europu. Zapravo, gospodine Predsjedniče, ako se sjećate, ja sam predlagao da Rumunjska bude u prvom krugu. Hvala što ste bili tako uspješni i tako me učinili vidovitim.

Kao što je Predsjednik Obama rekao, u našim očima ne postoje stari članovi niti postoje novi članovi – postoje samo članovi. Po članku V, napad na jednog je napad na sve. Naše zemlje su spojene američkom predanošću europskoj sigurnosti i Europskoj predanosti američkoj sigurnosti koju ste pokazali brzo i snažno nakon 11.9., kada je po prvi put, bez našeg traženja, pozvalo na Članak V.

Danas zajednički nosimo teške odgovornosti. Naši sinovi i kćeri, moj sin na primjer, služe rame uz rame u Afganistanu, Iraku i na Balkanu. Zbog toga – zbog hrabrosti naših prijatelja i zbog njihovih gubitaka – američki narod je zahvalan.

Naš savez je izgrađen na međusobnom savjetovanju i suradnji na zajedničkoj obrani. O tome se upravo i radi. Ali suočeni s novim opasnostima, trebamo novu viziju o tome kako se s njima suočiti i trebamo nove kapacitete za uspjeh.

Stoga je odluka za razvijanje onog što mi zovemo novi strateški koncept za NATO toliko važna – i zbog toga je vitalno važno da se centralnoeuropski glasovi u tom procesu čuju.

Jedan snažan primjer takvog funkcioniranja je naše partnerstvo u novom pristupu raketnoj obrani. Tijekom 20. stoljeća NATO se uspješno pripremao braniti teritorij Saveza od vrlo stvarne Sovjetske opasnosti na, kako smo ga tada zvali, “centralnom frontu” koji je dijelio Europu. Danas, nova velika opasnost raste i mogla bi dosegnuti naše europske saveznike prije nego što dosegne Sjedinjene Države. Proizlazi iz balističkih raketa – kratkog i srednjeg dometa - tehnologije koja se proširila na mnoge nove zemlje i manje stabilne zemlje, od završetka hladnog rata. Ova tehnologija, zajedno s nuklearnim znanjem, predstavlja ozbiljnu opasnost po sve nas.

Mi smo odlučni osigurati da naši NATO saveznici imaju svu zaštitu koja im je potrebna onda kada im je potrebna -- jer je to naša sveta obveza po Članku V. Uzimajući u obzir kako se ova opasnost razvijala i kako se naša tehnologija značajno poboljšala, Sjedinjene Države vjeruju da postoji bolji način obrane od balističkih projektila nego što je to bio pristup koji smo slijedili do prije nekoliko godina.

Ovaj adaptivni pristup u fazama, koji predlažu Sjedinjene Države, je prilagodio plan kako bi se pokrila rastuća opasnost po Europu, dokazanom tehnologijom koja će pokriti više Europe – uključujući Centralnu Europu – učinkovitije od prijašnjeg pristupa.

Brani od današnjih raketnih opasnosti, a omogućuje poboljšanje obrane protiv opasnosti s kojima bismo se mogli suočiti u budućnosti. Njezina fleksibilnost će nam omogućiti prilagođavanje ukoliko se raketna opasnost promijeni. Ojačat će suradnju s čitavim NATO-om. Samo njezino postojanje će odvratiti one koji razmišljaju o pritisku ili napadu na naše snage ili snage naših saveznika u Europi, a obranit će nas ako odvratanje ne uspije. Jednostavno rečeno, naš plan raketne obrane znači povećanu sigurnost za Europu i povećanu sigurnost za Ameriku.

Neki su preuranjeno zaključili da je novi pristup raketnoj obrani zamišljen kao podilaženje Rusiji, a nauštrb Centralne Europe. Ništa nije dalje od istine. To je apsolutno netočno. Kod raketne obrane se ne radi o Rusiji. Naš pristup se vodi sigurnosnim potrebama Sjedinjenih Država i NATO saveznika, točka. Točka.

Ono što jest točno je da radimo na jačanju odnosa s Rusijom. Smatramo da će nam konstruktivniji odnosi s Rusijom svima biti od koristi. Ali mi nismo naivni. Istina je da dijelimo zajedničke interese: smanjenje naših arsenala nuklearnog oružja; osiguranje slabo zaštićenog nuklearnog materijala; stabilizacija Afganistana; sprječavanje Irana u pribavljanju nuklearnog oružja.

Isto tako, s Rusijom imamo i neslaganja po pitanjima temeljnih principa. U veljači, u Minhenu, Njemačka, u prvom važnijem vanjskopolitičkom izlaganju naše administracije, istaknuo sam obrise vanjske politike i jasno naznačio središnje principe. Sjedinjene Države se protive ideji 19. stoljeća o “sferama utjecaja.” Nećemo je tolerirati i nećemo dopustiti da nas ona koči.

Mi se zauzimamo za pravo suverenih demokracija da donose vlastite odluke i biraju vlastite saveznike bez da itijedna ima pravo veta na te odluke. Nikada se nećemo sporazumijevati ni o čemu, ni s kim mimo vas ili iza vaših leđa. Poslovice koje se držimo je jasna: O vama ništa bez vas. O vama ništa bez vas. Tome u prilog bih rekao: pogledajte naše dosadašnji učinak. Pogledajte naš dosadašnji učinak.

Ono što smo svi u protekle dvije godine spoznali jest da kako se svijet oko nas smanjuje, naša povezanost raste. U današnjem globalnom gospodarstvu svi smo partneri. Zato smo, skupa s našim europskim partnerima, MMF-om i Svjetskom Bankom radili na međunarodnoj potpori vašim gospodarstvima kad vam je to trebalo.

Zato je ohrabrujuće vidjeti koliko vas je uspješno prkosilo ovoj svjetskoj recesiji i vratilo svoje zemlje na put prema oporavku. Radeći zajedno, iz ove krize možemo izvući pouke koje će nam pomoći položiti temelj za ponovni rast i obnovljeni prosperitet.

Jedna od pouka je potreba za zajedničkim radom za sigurniju energetska budućnost – stvarna, održiva energetska sigurnost koja uključuje diversifikaciju snabdijevanja i tranzitnih ruta, pamentnu investiciju koja se bavi klimatskim promjenama, te veze koje idu između Europskih zemalja, a ne samo kroz njih. Ovdje, u ovoj regiji, povijesno, zemljopisno i potrebno, zemlje Centralne Europe su dobro pozicionirane predvoditi cijelu Europu.

Dame i gospodo, na kraju dopustite koju riječ o predvodničkoj ulozi na polju za koje su zemlje regije posebno kvalificirane: promicanje demokracije. Amerikanci su, vjerujem, s pravom ponosni da s vremena na vrijeme ljudi u svijetu gledaju na naš primjer i traže našu vodeću ulogu. Ali činjenica je da ste vi model milijunima -- ne mi, vi – Rumunjska i druge centralnoeuropske zemlje. Primjer koji ste pokazali prije 20 godina inspirirao je svijet. Predvodnička uloga koju budete igrali kroz slijedećih 20 godina može promijeniti taj svijet – poticajem, potporom i konsolidacijom mladih demokracija u Centralnoj i Istočnoj Europi.

Još uvijek u Istočnoj Europi ima zemalja koje se bore ostavriti obećanje snažne demokracije i žive tržišne ekonomije. Na koga se bolje ugledati nego na vas? Na koga se ugledati ako ne na Centralnu Europu koje je prije 20 godina djelovala s takvom hrabrošću i odlučnošću i koja je napravila održivi progres. Možete pomoći Moldaviji, Gruziji i Ukrajini duž njihovog puta prema stabilnosti i prosperitetu. Vrijeme je da vi predvodite. Armenija, Azerbejdžan i Bjelorusija mogu imati koristi od vaših osobnih iskustava. Inicijativa za istočno partnerstvo EU je dobar primjer kako možete osnažiti napore, a mi ćemo partnerski s vama raditi da bi se ispunilo obećanje is 1989. i 1991.

Stara rumunjska izreka kaže: “Najjeftinija stvar je savjet. Najvrjednija stvar je dobar primjer.” Vi ste taj dobar primjer. Prije 20 godina narodi Istočne Europe su uzeli svjetsku povijest koju su naslijedili i snagom svoje volje usmjerili je u drugom smjeru -- prema slobodi, pravdi i pravičnosti. Izgledi su vam bili loši. Iz povijesti znamo da je lakše srušiti stare ugnjetačke režime nego što je izgraditi nove, uspješne demokracije. Ali vi ste ispunili obećanja svoje revolucije i sada ste u pozicij pomoći drugima uraditi isto.

Prije dvadeset godina, u svom govoru pred našim Kongresom, Vaclav Havel je istaknuo posebno međusobno suosjećanje i maštovitost koje narodi Centralne Europe dijele. Godine potčinjenosti, rekao je, “dale su nam, ma kako nenamjerno, nešto pozitivno: posebnu sposobnost pogleda u budućnost malo dalje nego netko koji kroz to gorko iskustvo nije prošao. Osoba koja je prikliještena gredom i zbog toga se ne može micati i živjeti normalan život, ima više vremena razmišljati o nadi nego netko tko nije tako prikliješten.”

Sada ste slobodni djelovati po toj nadi i to i radite. Pretvorimo zajedno tu nadu koju dijelimo u povijest kojom se možemo ponositi. Ovo je pravi trenutak. Ako budemo hrabri i pametni, uz malo sreće vi ćete studenti moći pričati svojoj unučadi kako ste nazočili stvaranju nove Europe, nove sigurnosti, nove ere mira, jer ste bili dovoljno odvažni iskoristili pravi trenutak. Budite kao i oni iz '89. Budite odvažni. Preuzmite vodeću ulogu. Imate povijest, imate tradiciju. Možete napraviti ogromnu razliku, a mi ćemo stati uz vas.

Dame i gospodo hvala na pažnji. Neka Bog blagoslovi Ameriku i sve njezine saveznike i neka Bog čuva naše vojnike na koje vreba opasnost. Zaista vam velika, velika hvala. Bila mi je čast biti s vama! (Pljesak.)